

Posudek diplomové práce Katrin Příkrylové

Logické spojky v postojové analýze

Práce zkoumá vztah šestnácti logických spojek a jejich protějšků v přirozeném jazyce, konkrétně v češtině, a to pro účely postojové analýzy (konkrétně projekt SEANCE – Sentiment Analysis in Czech), dnes moderním odvětví počítačové lingvistiky. Srovnává své výzkumy s prací Hatzivassiloglouovou (neuvěřitelné jméno!) prováděnou na anglických spojkách. Po úvodu má práce dvě hlavní kapitoly: 2. Logické spojky v přirozeném jazyce a 3. Logické spojky v postojové analýze. Autorka probírá hlavní spojky, přičemž se hlavně věnuje spojkám konjunkčním a disjunkčním: *a, ale, čárka; nebo, a/nebo*; ekvivalence, spojky *but* a *although, always* a *never*. Zvolené téma pojednává konsekvěntně a přesně, práce velmi pěkně vystihuje jednoduchost logiky a složitost přirozeného jazyka, a proto je také tzv. reglementace nesnadná. Problému velice dobře teoreticky rozumí, uvědomuje si sémantickou polyfunkčnost jazykových spojek, což demonstruje příklady, z nichž některé jsou vskutku pěkné (např. věta na s. 49). Výsledkem teoretické práce je soubor pravidel prakticky pak použitý při postojové analýze, kde autorka hlásí záviděníhodně dobrou úspěšnost. Dokazuje tím, že její teoretická východiska stojí na pevné půdě.

Nyní se budu věnovat konkrétním jednotlivostem v poznámkách a dotazech:

- s. 16: proč je necelých 61 % u spojky „or“ nepřesvědčivých?
- s. 17, bod 2: „Jsou-li adjektiva morfologicky příbuzná...“ Co to znamená?
- s. 21: „... jejich [přirozených jazyků] primární funkcí je tedy poskytnout nějaký prostředek pro dorozumění...“ Zvláštní formulace: jazyky samy jsou přece takovým prostředkem!
- s. 22, nahoře: Spojky *maybe-not* a *not-maybe*. Není přesnější spíš: *maybe and not, not and maybe*?
- s. 22: Spojka pro logické NAND přece v jazycích je, ne?: *ani, neither, nor, weder ... noch, ni ... ni...*
- s. 23, 11. řádek odspodu: „V přirozeném jazyce tuto možnost nemáme.“ Nemáme ji určitě v mluveném jazyce, v psaném bychom mohli zavést explicitní závorky (ale neděláme to).
- s. 24, nahoře: Jak se liší výroky: „[logické spojky] jsou složité pro mozek.“ vs. „[logické spojky] nepasují do mentální logiky.“?
- s. 26, uprostřed: Ano, souhlasím: spojka „ale“ vskutku představuje další možnost, jak v přirozeném jazyce vyjádřit konjunkci.
- s. 26, v poznámce: „... takto použitá spojka ‚ale‘ je komutativní.“ – vysvětlíte, prosím. Chcete snad říci, že „výrok X, ale výrok Y“ je ekvivalentní výroku „výrok Y, ale výrok X“?
- s. 35: Proč vlastně ty věty uprostřed nedávají v češtině smysl?
- s. 37, uprostřed: Souhlasím s tvrzením uprostřed: „Důvod je ten... očekávanou realitou.“

Rozbor v odst. 2.6.6 (s. 40–41) je pěkný včetně zdůraznění v poslední větě: „Naskytl se nám tedy vzácný případ, kdy spojka z přirozeného jazyka je užívanější než spojka z logiky.“

s. 42, konec odst. 2.6.7: „Věta 2.97 ... nepřináší žádnou informaci a věta 2.98 nedává smysl.“ Proto ani v jazycích neexistuje příslušná spojka, podotýkám.

s. 42: Ad věta „Jana tancuje a zpívá.“: pozor „zpívá“ není jen větný člen, ale i věta.

s. 49, odst. 2.9.2: Velmi pěkná exemplifikace spojky „a“ vyjadřující disjunkci, jde o větu: „Jestliže Honza neodevzdá diplomovou práci včas a nepřihlásí se ke státnicím, studia letos nedokončí.“

Rozbor problematiky množného čísla v odst. 2.9.4 je pěkně promyšlený.

s. 55, pozn. 47: V češtině **můžeme** klást čárky i v případech, kdy chceme písemně vyjádřit pauzu!

s. 59, 5. řádek odspodu: Proč by adjektivum „cenný“ nemělo být označeno jako pozitivní? Mimoto: adjektivum „drahý“ je svou polyfunkčností/polysémií zajímavé!

s. 61, bod 2: Věta „Je Polsko ... kandidáti?“ je velmi pěkný příklad.

s. 64, první věta v odstavci nadepsaném: Adjektiva spojená (lépe: spojená) spojkou „a“ a čárkou:

„... spojka ‚ale‘ ... v českých větách pro gramatickou správnost vyžaduje přítomnost čárky.“ Spíš jde o správnost pravopisnou.

Tamtéž dole: „obsahují syntaktickou chybu...“ Správně: pravopisnou (ač čárka může vyjadřovat a zhusta i vyjadřuje syntaktické členění).

Pravidla na s. 66 jsou jistě účinná. Ad 5. pravidlo: vyjádřil bych se přesněji – čárka odděluje odlišné klauze.

s. 67: Je věta „Není to sport agresivní, ale čestný.“ synonymní s větou: „Je to sport ne agresivní, ale čestný.“?

s. 69: Výslovně souhlasím s větou „Nachází-li se ...“ hned pod tabulkou.

s. 69, níže: Zkuste prosím rozebrat, proč je věta:

„Prodavač byl nepoctivý, ale nepříjemný.“

podivná.

Tamtéž pozn. 15: Věta „Koupila si pohodlnou, ale luxusní kabelku.“ mi zní divně. Jaký kontrast spatřujete mezi adjektivem „pohodlnou“ a „luxusní“?

s. 71, 12. řádek shora: V souvislosti s větou „Nebyla to ošklivá, ale krásná žena.“ se ptám a) zda „ale“ tu vyjadřuje (jenom) gradaci, b) zda lze smysluplně říci:

„Nebyla to ošklivá, ale neošklivá žena.“

s. 73, odst. 3.2.3: Jak rozumíte větě:

„Mezi velké ruské spisovatele patří Dostojevskij nebo Tolstoj.“

a větě:

„Mezi velké ruské spisovatele patří Dostojevskij a Tolstoj.“

Jsou synonymní?

s. 76, konec prostředního odstavce: Jak mám rozumět poslední větě: „... nebo se jednalo o skutečná opozita a ve spojení tím pádem chyběla čárka“? (Mimoходом: před „a“ patří v předchozí větě čárka, neboť jde o důsledkový poměr mezi klauzemi.)

s. 83, uprostřed ve větě „Není tajemstvím, že byste rád ukončil kariéru v Budějovicích.“ „rád“ rozvíjí sloveso „ukončil“, ale to přece není samo o sobě negativní (jak stojí kousek výše). Nebo jak tomu mám rozumět?

s. 84: Úspěšnost 79 % je vysoká!! I na s. 85 se hlásí nečekaně úspěšná identifikace polarity adjektiv u spojky „ale“, ale i u spojky „nebo“, celkově (na s. 86) úspěšnost 79 % – nečekaně dobré!

s. 87: Bylo by vskutku zajímavé mezijazykové srovnání, jak naznačuje autorka nahoře! Pokuste se o to!

Důvod trochu horšího výsledku pro češtinu oproti angličtině je asi uveden náležitě.

Se závěrem na s. 88–90 zcela souhlasím, zvláště zapojení temporálních a fuzzy logik je pro výrazné zlepšení dosavadní práce asi nezbytné.

Literatura by měla být seřazena abecedně, jakkoli odkazy z textu jsou pochopitelně jednoznačné.

Kladně hodnotím pravidla a jejich přehledný soupis na s. 97–98.

Práce je psána stylisticky pěknou češtinou s nečetnými hovorovými prvky (např. *ten samý místo týž/tentýž*).

Nedostatky

i) Abstrakt není psán dobrou angličtinou (*determinate rules, compares ... onto english data*).

ii) Překlepy a stylistické nedostatky:

s. 11, 9. řádek odspodu: *referovat ke*

s. 15, 5. řádek shora: *zabýval určování*

s. 15, v poznámce 15: *možná*

s. 16: *thoughtful, thoughtless* → thoughtful, thoughtless

- s. 27, 8. řádek odspodu: *Logické zápis*
- s. 30, 31: *větší* (to není ani komparativ od *vetchý!*, ten je: *vetšejší*)
- s. 46, nahoře v textu: *se z jazyka odkážeme mimo*, lépe bez *se*
dole v textu: *se nebudeme odkazovat...* spíš: *nebudeme odkazovat*
- s. 48, uprostřed: *schématicky* → *schematicky*
- s. 49, dole: *nepříhlásí*
- s. 50, pozn. 41: *chybí nám informaci*
- s. 56, 5. řádek odshora: *dvě možnost*
- s. 62, uprostřed: *zahrnula* → *zahrnuta*
- s. 76, uprostřed: *To též* → *Totéž*
- s. 78, uprostřed: *několik zákonitostí, která*
- s. 82, dole: *většina nalezených spojeních*
- s. 86, dole: *správě*
- s. 90, 3. řádek shora: *možná* → *možné*

Práci rád doporučuji k obhajobě.

V Praze 12. 8. 2015

doc. RNDr. Vladimír Petkevič, CSc.